

Samen naar een seniorvriendelijke gemeente

Stappenplan gemeenteraadsverkiezingen 2018

Inhoud

Voorwoord	blz.	3
I. Ideeën aanreiken voor de verkiezingsprogramma's	blz.	4
1.1 Verkiezingsprogramma's	blz.	4
1.2 Kandidatencommissie	blz.	9
1.3 Afdelingsvergadering	blz.	9
II. Campagnetijd	blz.	9
III. Een nieuw College en een nieuwe raad	blz.	12
IV. Ondersteuning vanuit KBO-PCOB	blz.	13
<u>Bijlage 1</u> – Conceptbrief/mail Aan programmacommissies met standpunten	blz.	14
<u>Bijlage 2</u> - Conceptpersbericht Analyse gemeentelijke verkiezingsprogramma's	blz.	15
<u>Bijlage 3</u> – Conceptbrief/mail Aan lokale media naar aanleiding van gemeentelijke verkiezingsprogramma's	blz.	16
<u>Bijlage 4</u> – Over KBO PCOB	blz.	17

Voorwoord

Op 21 maart 2018 vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats¹. Een prachtige kans om een seniorvriendelijk beleid in uw gemeente onder de aandacht van de politiek te brengen.

Het doel van dit stappenplan is om u ideeën te geven hoe u invloed kunt hebben op de verkiezingsprogramma's van de lokale politieke partijen. U vindt hiervoor in dit stappenplan tips en voorbeelden. Ook staan er suggesties in wat uw afdeling kan doen tijdens de verkiezingscampagne van de politieke partijen.

De weg naar de verkiezingen kan worden onderverdeeld in de volgende periodes:

1. schrijven van de verkiezingsprogramma's en opstellen van de kandidatenlijsten per politieke partij (voorjaar 2017 - najaar 2017);
2. campagne voeren: elke politieke partij probeert zoveel mogelijk mensen te overtuigen op haar te stemmen (najaar 2017 tot verkiezingsdag 2018);
3. verkiezingsdag (21 maart 2018);
4. onderhandelingen voor het collegeakkoord, leidend tot een nieuw College van B&W;
5. uitvoering van het collegeakkoord (2018–2022), samen met de nieuwe gemeenteraad.

Alle periodes zijn belangrijk. U kunt als belangenbehartigers gedurende elke periode de belangen van senioren onder de aandacht brengen. Zo kunt u invloed uitoefenen op het (voorgenomen) beleid. Daarom biedt KBO-PCOB uw afdeling dit stappenplan aan.

In dit stappenplan ligt de nadruk op de eerste twee periodes. U vindt hierin:

- inhoudelijke informatie
- voorbeeldbrieven
- ideeën en mogelijkheden voor activiteiten of acties

KBO-PCOB is aan geen enkele politieke partij gelieerd en geeft ook geen stemadvies. Alle politieke partijen kunnen een seniorvriendelijke gemeente nastreven. Als belangenbehartiger doet u er verstandig aan om een zo breed mogelijk scala aan politieke partijen te bereiken.

---

¹ In enkele gemeenten is dit al in 2017, in verband met gemeentelijke herindeling. Dit geldt voor Súdwest-Fryslân, Leeuwarden, Waadhoeke, Westerwolde, Midden-Groningen en Zevenaar. Dag van stemming is 22 november 2017 (onder voorbehoud).

I. Ideeën aanreiken voor de verkiezingsprogramma's

Lokale politieke partijen stellen hun verkiezingsprogramma vast in het najaar van 2017. Daarin geven ze aan wat zij de komende vier jaar in de gemeenteraad willen realiseren.

1.1 Verkiezingsprogramma's

Hoe komen de verkiezingsprogramma's van lokale politieke partijen tot stand? Welke rol kan uw afdeling spelen, zodat ook de belangen van senioren voldoende terugkomen in de verkiezingsinzet van elke partij?

Wat past bij uw afdeling?

Bepaal allereerst wat bij uw afdeling, tijd en mogelijkheden past. In dit stappenplan vindt u vele mogelijkheden om te handelen binnen het spectrum van politieke lobby en belangenbehartiging in verkiezingstijd. Niet alle adviezen hoeven overgenomen te worden. Neem een overwogen besluit over de te varen koers en de haalbaarheid voor uw afdeling.

U kunt bijvoorbeeld besluiten:

- tot het informeren van de achterban over de verschillende verkiezingsprogramma's op het gebied van seniorvriendelijk beleid in uw gemeente.
- u actief te richten op de politieke lobby. Dit kan door politici te informeren over de onderwerpen die spelen bij uw achterban, en door hen te proberen te overtuigen om dit mee te nemen in de ontwikkeling van toekomstig gemeentelijk beleid.

Programmacommissie

De lokale partijen zijn tot in het najaar van 2017 bezig met het schrijven en vaststellen van het verkiezingsprogramma. Meestal wordt daarvoor een programmacommissie benoemd. Deze programmacommissie heeft haar eigen besprekingen, vraagt aan haar leden en/of maatschappelijke organisaties om ideeën te leveren en werkt deze vervolgens uit. Op basis van alle informatie stelt ze haar *conceptprogramma* op. Dit conceptprogramma wordt via het bestuur van de betreffende politieke partij voorgelegd aan de partijleden. Deze kunnen wijzigingsvoorstellen doen en stellen op een ledenvergadering (najaar 2017) de uiteindelijke tekst vast.

Wat kunt u doen?

Probeer invloed uit te oefenen op deze verkiezingsprogramma's. Discussieer binnen uw afdeling over wat leden belangrijk vinden; noem het een politieke bijeenkomst. Het zou mooi zijn als de bijeenkomst nog voor de zomer van 2017 plaatsvindt. Denk na over de wijze waarop u de politieke partijen met de uitkomsten wilt benaderen. Een aantal zaken is daarbij van belang:

a. Samenwerkingspartners zoeken

Zijn er in uw gemeente meerdere afdelingen van KBO en/of PCOB of andere belangenbehartigers voor senioren? Dan kunt u wellicht samen optrekken richting politieke partijen. Benut een eventueel bestaande COSBO. Vergeet hierbij niet de organisaties van migrantenouderen.

Bekijk ook of er in uw gemeente maatschappelijke organisaties of belangenbehartigers zijn waar u (op onderdelen) mee zou willen samenwerken. Denk aan patiëntenorganisaties, gehandicaptenplatforms² of een huurdersvereniging. Benut ook de inzet van senioren die actief zijn in overlegorganen als adviesraad sociaal domein³, participatieraad of seniorenraad.

Werk samen bij gemeenschappelijke belangen. Uitgangspunt hierbij kan zijn: samen waar het kan, alleen waar nodig. Zeker als er herindelingen zijn (geweest) zal een gemeente meerdere steden, dorpen of kernen omvatten en vergt het enige stuurmanskunst voor een afdeling om met alle belangenbehartigers samen te werken.

Over het algemeen geldt: hoe groter de groep inwoners die u vertegenwoordigt, hoe groter de kans dat u uw doel bereikt. Samen sta je sterker, apart wordt u wellicht tegen elkaar uitgespeeld.

b. Belangrijke thema's bepalen

KBO-PCOB wil seniorvriendelijke gemeenten. Maar wat houdt dat in? Het manifest en de speerpuntenkaart van KBO-PCOB kunnen behulpzaam zijn bij het gesprek daarover. Het is bedoeld om u te inspireren, u kunt zelf ook kijken welke thema's aandacht vragen in uw gemeente. Wat is het belangrijkste; wat leeft er bij uw achterban; wat is haalbaar; waarmee kunt u publiciteit behalen; met welke thema's krijgt u uw achterban mee?

Zorg bij een grote gemeente dat senioren van zoveel mogelijk dorpskernen en wijken zich herkennen in de punten die u naar voren brengt bij de politiek. Benut ook de signalen van uw eigen vrijwilligers (ouderenadviseurs, belastinghulpverleners, lief & leed-commissie). Zij weten immers goed wat er leeft onder senioren en kunnen concrete voorbeelden en casussen inbrengen. Heel belangrijk, want daarmee brengt u uw belangenbehartiging tot leven en maakt u uw verhaal herkenbaar.

Stel de thema's vast:

- in overleg met de eigen achterban;
- in overleg met uw actieve leden in adviesraden sociaal domein, participatieraden of seniorenraden;
- in overleg met samenwerkingspartners.

---

² *Ieder(in), de landelijke organisatie van mensen met een beperking heeft ook een handreiking: Stappenplan voor effectieve belangenbehartiging: Politieke beïnvloeding op lokaal niveau' (september 2014).*

³ *Voorheen Wmo-raad*

Formuleer uw wensen zo dat ze helder en aantrekkelijk zijn voor politieke partijen. Zorg dat u de thema's kort en bondig op papier heeft staan. U kunt uw standpunten dan immers achterlaten als u contact heeft gehad met een politieke partij. Denk van tevoren goed na: bij welke politieke partij past welk punt het beste?

Tips

Zoek de oude partijprogramma's op. U kunt dan zien wat de verschillende politieke partijen vier jaar geleden schreven over senioren. Wat is er van terechtgekomen? U kunt ook zien wat de idealen zijn van een specifieke partij en waar seniorenbeleid goed bij zou passen. U kunt dit gebruiken bij uw gesprek met de politieke partijen.

Bekijk wat er recent in het nieuws is geweest, lokaal en/of landelijk. Bijvoorbeeld een tekort aan seniorenwoningen, problemen bij woningaanpassingen, een slechte website van de gemeente, overbelasting van mantelzorgers, te weinig huishoudelijke hulp en ondersteuning voor mensen die dit nodig hebben of veel senioren die financiële problemen hebben. Haak hierop in.

Benut de speerpuntenkaart en het Manifest van KBO-PCOB, als inspiratiebron. Ze zijn te downloaden van de KBO-PCOB-website, te bestellen via info@kbo-pcob.nl of telefonisch via de Ledenservice: 030 3 400 600.

Organiseert u een politieke bijeenkomst voor uw achterban? Zet dan een aantal punten op een groot vel papier. Geef de deelnemers tien stickers, die ze mogen verdelen over deze punten. De onderwerpen die de meeste stickers krijgen, leven blijkbaar het meest onder de achterban. Dit kunt u later ook zo overbrengen bij de politieke partijen.

Als u handig bent met de digitale techniek, kunt u ook een webpoll (laten) maken via uw website of via Facebook.

c. Contact zoeken

Als de belangrijke thema's zijn bepaald, is het belangrijk contact te zoeken met de politieke partijen. De persoonlijke lobby is een effectief instrument. Bel of mail een vertegenwoordiger van de partijen en stel uzelf voor als belangenbehartiger. Zoek ingangen, maak gebruik van uw netwerk. Probeer te komen tot een gesprek, met elke politieke partij afzonderlijk. Vorm een groepje mensen dat deze gesprekken voert. Dit kan ook in wisselende samenstelling. Benut hierbij uw actieve leden in de adviesraad sociaal domein, participatieraad of seniorenraad.

Zo verleidt u politieke partijen tot een gesprek:

- Vraag naar het tijdsfad en of inspraak mogelijk is bij het formuleren van het verkiezingsprogramma en de lokale campagnethema's.
- Maak bekend hoeveel leden er in uw gemeente wonen en dat u hen graag wilt informeren over wat voor senioren van belang is. Geef aan dat dit kansen biedt voor de politieke partijen.
- Geef aan dat u de verschillende partijprogramma's gaat bekijken op de aandacht die men daarin voor senioren heeft.
- Vraag of de partij al nagedacht heeft over seniorvriendelijk beleid voor de gemeente.
- Wijs er op dat uw afdeling hier graag ideeën voor aanreikt. Dit kunt u doen door bijvoorbeeld een speerpuntenkaart op te sturen en op een later moment hierover te bellen.
- Wees positief en nodig uit tot gesprek; kijk of u tot een afspraak kunt komen.
- Geef aan dat u graag op de hoogte blijft van wat de partij aan het doen is en dat u graag mee wilt denken.

Ter ondersteuning van het persoonlijke contact, of als persoonlijk contact niet mogelijk is, kunt u een brief of mail plus de speerpuntenkaart sturen naar de lokale afdelingen van de partijen (zie bijlage 1). Het is goed om binnen een partij een contactpersoon te hebben. Na het versturen kunt u bellen met uw contactpersoon om te vragen of uw bericht is aangekomen en dat u bereid bent om zaken toe te lichten en graag op de hoogte gehouden wilt worden.

Tips

Vraag bij het gemeentehuis na welke partijen deelnemen aan de verkiezingen. Vraag bij de (secretaris van) afdelingen van politieke partijen wanneer en door wie het programma geschreven wordt. Vraag naar de gegevens van de juiste personen om contact mee te leggen. Mocht u geen contactgegevens vinden van bepaalde politieke partijen in uw gemeente, dan vindt u deze meestal op de landelijke websites. Daar is ook vaak een richting voor de lokale verkiezingsprogramma's te vinden, die de landelijke partijen ontwikkelen voor de lokale afdelingen. Lokale partijen (zoals Burgerbelangen of Leefbaar) hebben vaak hun eigen websites.

d. Leden die lid zijn van een partij inschakelen

Mogelijk is iemand van uw afdeling actief lid van een politieke partij. Hij of zij kan bij de betreffende partij een verzoek doen om uw afdeling uit te nodigen voor een gesprek met de programmacommissie. Het is handig om in een vroeg stadium in kaart te brengen over welk netwerk ten aanzien van de politieke partijen uw afdeling beschikt. U kunt deze leden van politieke partijen

vragen welke thema's belangrijk zijn voor hun partij. U kunt hen ook vragen om binnen hun eigen partij de belangen van senioren te behartigen, bijvoorbeeld door de speerpuntenkaart van KBO-PCOB uit te delen en toe te lichten.

e. Suggesties geven op basis van conceptpartijprogramma's

U kunt – zonder dat het u gevraagd is – (positief) commentaar geven op de conceptprogramma's van partijen. Bij de partijen kunt u deze programma's opvragen. Let bij de beoordeling onder andere op het volgende:

- Komen uw belangrijke thema's voldoende terug in het concept?
- Hoeveel houvast biedt de tekst? Is het programma vrijblijvend of spreekt men zich duidelijk uit?

f. Publiciteit zoeken

Zorg dat u regelmatig in het nieuws komt. Bijvoorbeeld door publicatie van (opinie)artikelen in de lokale krant over iets wat verbetering behoeft in uw gemeente, over wat goed gaat of over een door u behaald succes in samenwerking met de politiek. Ook kunt u interviews geven waarin u vertelt over de belangen van senioren of over een actueel thema dat uw leden raakt. Of organiseer publieksacties of een tocht langs (on)toegankelijke plaatsen.

Publiciteit is altijd een belangrijk middel, maar in verkiezingstijd is dit extra belangrijk. Met publiciteit bereikt u zowel de inwoners als politici. In de aanloop naar de verkiezingen zijn zij extra sensitief voor wat er in het nieuws verschijnt. Zodra uw onderwerp goed in het nieuws komt, zal het dus ook door de politiek belangrijker gevonden worden.

Samengevat

- *Zoek samenwerking met andere belangenbehartigers (samen sta je sterker).*
- *Besprek met uw achterban en uw actieve leden welke thema's u belangrijk vindt.*
- *Probeer in gesprek te komen met de programmacommissies van de verschillende politieke partijen. Geef na afloop de speerpuntenkaart af. Als er geen gesprek tot stand komt, stuur dan een speerpuntenkaart op.*
- *Wees positief en zorg voor goede contacten.*
- *Geef informatie die correct en toetsbaar is.*
- *Breng uw politieke netwerk in kaart en benut het.*
- *Reageer op conceptpartijprogramma's.*
- *Zoek zelf de publiciteit over voor u belangrijke thema's.*

1.2 Kandidatencommissie

Veel partijen vormen een kandidaatstellingscommissie voor de werving en selectie van kandidaten voor de gemeenteraad. De commissie voert uitgebreide gesprekken met de kandidaten en levert uiteindelijk de ontwerp-kandidatenlijst aan, waarover de leden van de politieke partij beslissen. Als belangenbehartiger is het goed om te weten wie de kandidaten zijn. Er kunnen mensen kandidaat zijn met wie u vroeger al goede contacten had. Via hen heeft u meer kans op een goede ingang voor uw standpunten. De kandidatenlijsten zijn verkrijgbaar bij de partijen.

1.3 Afdelingsvergadering

In een afdelingsvergadering van de politieke partij (najaar 2017) stellen de leden uiteindelijk het partijprogramma en de kandidatenlijst vast. Hier is discussie, kunnen onderwerpen nog duidelijker opgeschreven worden of kunnen onderwerpen belangrijker worden. Hier wordt gestemd. Als belangenbehartiger heeft u niet rechtstreeks inspraak. Wel kunt u partijleden vragen om veranderingen en aanvullingen voor te stellen. Dit kan in de vorm van een amendement.

II. Campagnetijd

Na de vaststelling van de programma's en de kandidatenlijsten van de verschillende politieke partijen, begint de campagnetijd (najaar 2017 tot verkiezingsdag 2018). Tijdens de campagne zijn de politieke partijen met name bezig met de profilering van hun lijsttrekker en de standpunten.

Vaste onderdelen van de verkiezingscampagne zijn:

- verkiezingsdebatten waaraan de partijen meedoen en waarvan media verslag uitbrengen;
- informatiekramen van politieke partijen op markten, op bijeenkomsten en in winkelcentra;
- politieke partijen zoeken bovendien extra de publiciteit, bijvoorbeeld door een bericht uit te brengen over een onderwerp dat leeft in de gemeente.

Afhankelijk van de creativiteit profileren partijen zich ook op andere manieren.

Wat kunt u doen?

Tijdens de campagne zijn kiezers bezig hun mening te vormen. U kunt deze periode gebruiken om uw leden voor te lichten over de standpunten van de verschillende partijen, bijvoorbeeld tijdens een bijeenkomst. Dit is tevens een goed moment voor het verstevigen van contacten in en met uw achterban. U kunt ook zelf de publiciteit zoeken met uw onderwerpen en standpunten, zodat deze op de publieke agenda komen te staan.

Enkele campagne-ideeën voor uw afdeling:

a. Verkiezingsprogramma's beoordelen

U kunt zelf de programma's van de lokale partijen beoordelen op 'seniorvriendelijke' aspecten. Geef uw mening hierover, bijvoorbeeld: "Het valt ons op dat alle politieke partijen het hebben over meer seniorenwoningen, maar dit wordt nauwelijks uitgewerkt". Deze uitkomsten kunt u onder de aandacht van de media brengen. Hiervoor kunt u een persbericht opstellen (zie bijlage 2). U kunt ook uw leden informeren over de uitkomsten, in uw nieuwsbrief of op een themabijeenkomst. Dit helpt hen in het verkiezingshokje een bewuste keuze te maken.

b. Actualiteit volgen

Wat melden de lokale en regionale media over de verkiezingen en senioren? Deze actualiteit kunt u gebruiken om uw mening en/of standpunt via een persbericht, artikel, ingezonden brief of bijeenkomst onder de aandacht te brengen van de media. Uw achterban informeert u ook via uw afdelingsniewsbrief.

c. Lijsttrekkers interviewen

Doe een verzoek bij de politieke partijen of u de lijsttrekker (of iemand anders) mag interviewen voor uw afdelingsniewsbrief. Met als vraag: "Wat zou u doen voor senioren als u in de gemeenteraad komt/blijft?" Zorg bij publicatie van de tekst dat u toestemming heeft van de geïnterviewde wanneer zijn/haar uitspraken letterlijk worden aangehaald.

d. Belangstelling van journalisten genereren

Wat zeggen politieke partijen over de positie van ouderen en wat doet de gemeente nu al? Stel een journalist, bijvoorbeeld van een lokale krant, voor om in de verkiezingsperiode de politieke partijen naar hun mening hierover te vragen. Uw afdeling kan deze journalist ondersteunen (zie bijlage 3).

e. Zelf een rondetafelgesprek / debat organiseren

Het zelf organiseren van een verkiezingsbijeenkomst heeft voor- en nadelen. Voordeel: u kunt zelf de agenda bepalen, u zorgt voor bekendheid van uw afdeling, u krijgt meer zicht op uw achterban en u krijgt belangstelling van de politiek en media. Nadeel: het kost betrekkelijk veel tijd en wellicht geld om de bijeenkomst te organiseren (zaal regelen, sprekers regelen, bezoekers werven, publiciteit zoeken).

Kiest u ervoor om zelf een bijeenkomst te organiseren, dan nodigt u – naast uw achterban en andere belangstellenden – de lijsttrekkers of een andere kandidaat van de diverse partijen uit. In dit gesprek kunt u proberen om vage toezeggingen om te buigen in concrete doelen. Dit behaalde resultaat legt u

als afdeling vast. U kunt een verslag van dit gesprek publiceren op uw afdelingswebsite of in uw nieuwsbrief.

f. In de verkiezingsdebatten die anderen organiseren participeren

In de eerste drie maanden van 2018 zullen er veel verkiezingsbijeenkomsten plaatsvinden. U kunt hierbij aanwezig zijn en, indien de gelegenheid wordt geboden, vragen stellen over hoe de partijen aandacht willen besteden aan de positie van ouderen in de gemeente.

g. Met individuele kandidaten die op campagne zijn in gesprek gaan

Veel politieke partijen proberen stemmen te werven door gesprekken aan te gaan op de markt, in buurthuizen, op scholen en andere plekken waar veel mensen komen. Grijp deze gelegenheid aan om met hen in gesprek te gaan over de gemeente. Roep uw leden en achterban op om per e-mail de plaatselijke partijen en politici vragen te stellen en te informeren over de positie van ouderen in de gemeente.

h. Op andere manieren aandacht vragen

Creëer aandacht voor de positie van senioren in uw gemeente door bijvoorbeeld een handtekeningenactie te houden, een rapport uit te brengen over signalen uit uw achterban of na een 'schouw'. Of organiseer iets interactiefs. Mijlpalen als de Dag van het Compliment of Dag van de Oudere kunt u benutten om aandacht te vragen voor een seniorvriendelijk gemeentelijk beleid.

i. Voor de verkiezingsdatum in de media proberen te komen.

Probeer als afdeling tot de verkiezingsdatum regelmatig zichtbaar te zijn in de media. Stem uw planning hierop af.

Tips

Stuur/mail een persbericht of ingezonden brief het liefst naar een persoon (een naam) en niet naar de algemene redactie. U hebt dan meer zekerheid dat het niet tussen de post verdwijnt. Bovendien kunt u daarna even bellen/mailen om te informeren of het (pers)bericht is aangekomen.

Het schrijven van een persbericht wordt eenvoudiger als u denkt aan de vijf w's: wie, wat, waar, wanneer en waarom. Vermeld deze al in de inroetext. Zet onderaan het bericht een telefoonnummer waarop u bereikbaar bent, voor het geval de journalist om extra informatie of een interview vraagt.

Samengevat

- *Bekijk verkiezingsprogramma's op voor senioren belangrijke punten en stuur conclusies naar de media.*
- *Volg de actualiteit en haak hierop in.*

- *Interview de lijsttrekkers voor uw eigen nieuwsbrief.*
- *Interesseer een journalist voor het predicaat seniorvriendelijke gemeente en geef deze de speerpuntenkaart.*
- *Organiseer zelf een rondetafelgesprek over een seniorvriendelijke gemeente.*
- *Doe actief mee aan de verkiezingsdebatten die anderen organiseren.*
- *Ga met kandidaten in gesprek.*
- *Vraag op andere manieren de aandacht.*
- *Probeer vlak voor de verkiezingen in de media te komen.*

Er zijn dus veel mogelijkheden om 'een seniorvriendelijke gemeente' onder de aandacht van de lokale partijen te brengen. Doe niet alles; probeer een keuze te maken. Welke aanpak past bij uw afdeling, waar zijn uw leden goed in en hoeveel tijd kunnen en willen zij besteden aan de verkiezingen? Misschien kunt u voor de gemeenteraadsverkiezingen (dus tijdelijk) één of meer vrijwilligers aantrekken, die taken op zich nemen waar de tijd voor ontbreekt of waar u zelf minder goed in bent.

Tot slot

Doe uw voordeel met de verkiezingstijd. De gemeenteraad tilt de moeilijkste onderwerpen graag over de verkiezingen heen. Hebt u met zo'n onderwerp te maken, dan kunt u er goed op inspelen in uw campagne. Probeer in dat geval om toezeggingen te krijgen.

III. Een nieuw college en een nieuwe raad

Onderhandelingen – Brief of manifest

Na de verkiezingen wordt duidelijk hoe de raadszetels zijn verdeeld en met welke coalitie een college van Burgemeester en Wethouders (B&W) kan worden gevormd. Net als bij de Tweede Kamer betekent dit dat er onderhandeld wordt om te komen tot een collegeakkoord. Al dan niet onder leiding van een (in)formateur.

In een dergelijk akkoord past ook gemeentelijk seniorenbeleid. U kunt in deze periode opnieuw het landelijk Manifest of uw lokale inzet sturen naar de (in)formateur en de onderhandelaars van de betreffende politieke partijen.

Een nieuw raad en nieuwe wethouders - Kennismaken

Als het nieuwe College van B&W is gevormd, gaat men voor een periode van vier jaar (2018-2022) aan de slag met de uitvoering van het collegeakkoord, samen met de nieuwe gemeenteraad. Ga kennismaken met de nieuwe raadsleden en wethouders. Maak, zo mogelijk, afspraken voor periodiek

overleg. Veel afdelingen zitten bijvoorbeeld twee keer per jaar met wethouders aan tafel. U kunt ook eens per jaar een rondje maken langs de fracties van de politieke partijen in de nieuwe raad.

IV. Ondersteuning vanuit KBO-PCOB

Speerpuntenkaart en Manifest

Het verenigingsbureau van KBO-PCOB heeft speerpunten voor een seniorvriendelijke gemeente opgesteld. Hiervan is een speerpuntenkaart gemaakt. Daarbij hoort een toelichting op de speerpunten, het Manifest. De speerpuntenkaart en het Manifest kunt u bij de diverse politieke partijen onder de aandacht brengen. Doe dit bij voorkeur in een persoonlijk gesprek.

Elke afdeling heeft zowel tien speerpuntenkaarten als een Manifest opgestuurd gekregen. Via onze website www.kbo-pcob.nl/gemeenteraadsverkiezingen kunt u deze ook downloaden. Via de Ledenservice (info@kbo-pcob.nl of 030-3 400 600) kunt u, tegen verzendkosten, meer exemplaren van de speerpuntenkaart en het Manifest aanvragen.

Conceptbrieven/mails

Als bijlagen bij dit stappenplan zijn diverse conceptbrieven/mails opgenomen (zie blz. 13–17). U vindt een conceptbrief aan het College van Burgemeester en Wethouders/Raad, een voorbeeld voor een persbericht en een idee voor het genereren van media-aandacht. Deze kunt u naar eigen behoefte en inzicht gebruiken, invullen en aanpassen.

U kunt de bijlagen ook downloaden via www.kbo-pcob.nl/gemeenteraadsverkiezingen. Zo kunt u de voorbeelden aanpassen voor uw lokale situatie.

Tot slot

KBO-PCOB hoort graag van uw plannen en acties. Geef uw ervaringen door. Deze informatie kunnen we gebruiken om andere afdelingen te informeren en om er via onze eigen publiciteitsnetwerken over te berichten. Bij voorbaat dank voor de moeite.

Wij wensen u veel succes bij uw werk voor een seniorvriendelijke gemeente!

Bijlage 1 Conceptbrief of e-mail aan politieke partijen

Aan de programmacommissie, kandidatencommissie en campagnecommissie van [partij invullen]

Onderwerp: Hoe seniorvriendelijk is uw partij?

Geachte Commissie,

Samen naar een seniorvriendelijke gemeente, dat wil KBO-/PCOB-afdeling [***] graag realiseren in de komende raadsperiode.

Senioren kunnen het verschil maken. De helft van de stemgerechtigden is boven de 50 jaar, dat zijn 6,4 miljoen Nederlanders. Als lokale seniorenorganisatie en belangenbehartiger letten wij tijdens de aankomende verkiezingsperiode op thema's die juist voor onze leden van groot belang zijn, zoals:

- Voldoende inkomen voor ouderen
- Integrale aandacht voor wonen en zorg
- Een veilige gemeente
- Digitalisering zonder uitsluiting
- Aandacht voor zingeving

Graag lichten wij deze punten verder toe. Wij zien uit naar een persoonlijke kennismaking en nemen binnenkort graag contact met u op om een afspraak te maken. Mocht u contact met ons willen opnemen, dan kan dat via onderstaand telefoonnummer.

Met vriendelijke groet,

Namens KBO- / PCOB- afdeling [***]

[naam en functie binnen de afdeling]

[vergeet uw mailadres en telefoonnummer niet]

Bijlage 2 Conceptpersbericht analyse gemeentelijke verkiezingsprogramma's voor KBO- / PCOB- leden in uw plaatselijke blad

Hoe seniorvriendelijk is de gemeente [***]? [of]

Hoe seniorvriendelijk zijn de politieke partijen in [***]? [of]

Welke politieke partijen maken [***] seniorvriendelijk?

De politieke partijen verschillen sterk van mening over de toekomst van de gemeente. Komende gemeenteraadsverkiezingen staat er nogal wat op het spel en senioren kunnen hier in het verschil maken. De helft van de stemgerechtigden is boven de 50 jaar, dat zijn 6,4 miljoen Nederlanders. Maar hoe seniorvriendelijk [is de gemeente/zijn de politieke partijen]? KBO-PCOB zoekt het uit en stelt het aan de kaak.

[optionele zin, indien de programma's zijn geanalyseerd:] *We keken naar de verkiezingsprogramma's. Welke plannen hebben de verschillende politieke partijen voor de komende periode?*

We letten daarbij op de thema's die juist voor senioren van groot belang zijn:

- Voldoende inkomen voor ouderen
- Integrale aandacht voor wonen en zorg
- Een veilige gemeente
- Digitalisering zonder uitsluiting
- Aandacht voor zingeving

Het volgende valt ons op. [positieve en negatieve bevindingen noemen van de gemeente/partijen, in 2-4 zinnen.]

KBO-PCOB geeft géén stemadvies. Onze leden zijn allemaal verschillend, ook in hun politieke voorkeuren. Als onafhankelijke organisatie willen we met iedereen om tafel om de belangen van senioren te bepleiten. Want wij vinden dat álle partijen oog moeten hebben voor hun situatie.

- Voor meer informatie kunt u contact opnemen met KBO-/PCOB-afdeling [***], contactpersoon: [***], telefoon [***], mail [***].

Bijlage 3 Conceptbrief of -mail aan lokale media naar aanleiding van gemeentelijke verkiezingsprogramma's

Datum: [***]

Betreft: Gemeentelijk seniorenbeleid en de gemeenteraadsverkiezingen 2018

Geachte redactie,

Wij vragen uw aandacht voor de positie van senioren in de gemeente. Samen willen we werken aan een seniorvriendelijke gemeente. Dit is nu namelijk lang niet altijd het geval. *[noem hier een voorbeeld waarin uw gemeente achterblijft ten opzichte van ouderen; denk aan verkeersveiligheid, voldoende seniorenwoningen/blijversleningen, toegankelijkheid, voorzieningen, toeslagen en/of compensaties. Blijf bij voorkeur actueel, urgent en concreet; daarmee vangt u het snelst de aandacht van de media]*

Als vertegenwoordigers van senioren willen wij stimuleren dat de gemeente een seniorvriendelijk beleid opstelt.

Een blik op de verkiezingsprogramma's in onze gemeente leert ons dat er meer moet en kan op het gebied van zorg, wonen, digitalisering, veiligheid en zingeving. Zo zijn er meer seniorenwoningen nodig, moeten de Wmo-voorzieningen betaalbaar blijven, *[aanvullen of vervangen door eigen lokale voorkeuren en wensen]*. Dit maken wij ook kenbaar aan de politieke partijen.

De senioren in *[gemeente]* dagen u uit. Durft uw redactie het aan om, samen met ons, te onderzoeken of te bevragen wat de politieke partijen aan senioren te bieden hebben? Dit laat een andere, meestal onverwachte kant van onze plaatselijke politiek zien. Een andere kijk op de politiek in onze gemeente *[***]*. Een kant die heel veel inwoners aangaat. Partijen kunnen het verschil maken. Laten we samen bekijken of ze daartoe ook de goede plannen hebben.

We hopen van u te horen.

Met vriendelijke groet,

Namens KBO-/PCOB-afdeling *[***]*
[naam en functie binnen de afdeling]
[vergeet uw mailadres en telefoonnummer niet]

Bijlage 4: Over KBO-PCOB

KBO-PCOB is met meer dan een kwart miljoen leden de grootste seniorenorganisatie van Nederland. Wij maken ons sterk voor een samenleving waarin senioren volwaardig kunnen meedoen en mensen omzien naar elkaar.

KBO-PCOB draagt bij aan een krachtige positie van senioren. KBO-PCOB maakt zich daar sterk voor, zowel op landelijk als op provinciaal en gemeentelijk niveau.

Onze belangenbehartiging richt zich op vijf thema's:

- Koopkracht
- Zorg, wonen en welzijn
- Veiligheid
- Digitalisering
- Zingeving

Naast de landelijke belangenbehartiging biedt KBO-PCOB ook aantrekkelijk ledenvoordeel en services voor de leden.

KBO-PCOB is een vereniging voor en door leden. We hebben meer dan 800 lokale afdelingen in heel Nederland. Daar ontmoeten mensen elkaar, ondernemen ze activiteiten en behartigen ze lokaal de belangen van senioren. Duizenden vrijwilligers zetten zich in via KBO-PCOB: bijvoorbeeld als belastinginvuller, ouderenadviseur, veiligheidsadviseur of tabletcoach.

KBO-PCOB is het samenwerkingsverband van de twee landelijke verenigingen Unie KBO en PCOB.

Op het terrein van belangenbehartiging werken Unie KBO en PCOB zowel landelijk als lokaal al jarenlang samen. Lokale afdelingen van beide verenigingen zoeken elkaar ook steeds vaker op. Daarom is de ambitie om samen één sterke organisatie te vormen in het belang van alle senioren van Nederland.

Meer weten?

www.kbo-pcob.nl

Tel. 030 - 3 400 600

info@kbo-pcob.nl

Uitgave mei 2017